

بررسی نقش گمرک الکترونیکی بر تسهیل صادرات از دیدگاه کارشناسان و صادرکنندگان در استان آذربایجان غربی

ساناز جهانگیری* (الف)، دکتر محمود حیدری (ب)

الف: کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی – sjahanghiri@gmail.com

ب: عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی سنندج

چکیده

حساسیت و اهمیت صادرات کالا و خدمات برای کشورها موجب شده است تا ابزارها و عوامل مؤثر در آن را شناسایی و در جهت توسعه صادرات تلاش نمایند. خدمات گمرکی از عوامل مؤثر در توسعه صادرات کالا و خدمات می‌باشند.

بررسی نقش گمرک الکترونیک بر توسعه صادرات از دیدگاه کارشناسان و صادرکنندگان در استان آذربایجان غربی رسالت تحقیق حاضر می‌باشد. پرسشنامه طراحی شده (محقق ساخته) در این پژوهش؛ دربردارنده ۲۰ پرسش می‌باشد که به کمک آن، و با کاربرد طیف چندگزینه‌ای لیکرت، دانسته‌های نمونه آماری اندازه‌گیری شده است. پژوهش حاضر؛ از حیث هدف، کاربردی، و از ریزن چگونگی گردآوری داده‌ها، توصیفی بوده و سرشتی پیمایشی دارد. روش آماری استفاده شده جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق؛ آزمون دوجمله‌ای و آزمون فریدمن می‌باشد. نتایج این پژوهش حاکی از این است که باتوجه به تأیید تمام فرضیات، از حیث رتبه‌بندی اثرات گمرک الکترونیک با استفاده از آزمون فریدمن، اطلاع‌رسانی بموقع به صادرکنندگان بالاترین اولویت را دارا می‌باشد.

واژگان کلیدی: تجارت الکترونیکی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، گمرک الکترونیکی، تسهیل صادرات

۱- مقدمه

تأخیر در مرزها واضح‌ترین مانع در تجارت بین‌المللی است. عمده‌ترین دلایل این تأخیرها عبارت از رویه‌های قدیمی ترخیص گمرکی، کاغذ بازی زیاد، فقدان شفافیت در قوانین و مقررات گمرکی و روش‌های کند ارزیابی ریسک می‌باشند. یکی از منابع مهم ایجاد تأخیر برای تجار این است که باید قبل از ترخیص محموله اطلاعات تقریباً مشابهی را در فرم‌های مستند مختلف برای ادارات متعدد ارسال نمایند. بنابراین در گمرک سنتی، خود کالاها می‌بایست از هر حیث مورد بررسی قرار گیرند. حمل و نقل دریایی انبوه کالاها که تا چند دهه قبل، تجارت بین‌المللی را در انحصار خود قرار داده بود، زمان کافی را برای گمرک جهت بازدید و بازرسی کالاها هم در خصوص صادرات و هم در خصوص واردات فراهم می‌آورد. بعلاوه در گمرک سنتی بیشتر مراحل گمرکی در یک نقطه متمرکز می‌باشد. اظهارنامه‌های صادراتی و وارداتی جهت انجام مراحل گمرکی مستلزم ارائه فرم‌های متعدد است و انجام این مراحل بدون ارائه فرم‌های کاغذی توسط شخص اظهارکننده یا نماینده او در مکان و زمان تعیین شده، توسط گمرک امکان‌پذیر نمی‌باشد. (پیمان کیوتو، فصل هفتم: ۱۵).

امروزه تبدیل شدن به یک گمرک مدرن (گمرک الکترونیکی) سالم و ایمن، مؤثر و کارآ به عنوان یک شریک تجارت و مرزبان اقتصادی کشور، متناسب با تغییرات، از طریق بررسی، اصلاح، ارتقا و روزآمدن ساختار سازمانی، نیروی انسانی، قوانین و مقررات، سیستم‌ها و رویه‌های گمرکی بعنوان هدف اصلی و اساسی در دستور کار گمرکات جهان قرار دارد. بنابراین گمرک، مسئول کنترل و تأیید اطلاعات دریافتی از منابع متفاوت است. هر چقدر این اطلاعات دقیق‌تر و به موقع دریافت شوند گمرک قادر خواهد بود وظایف خود را بهتر انجام دهد. براساس تعریف تازه‌ای که از گمرک می‌شود و آن را سازمانی در جهت ارائه خدمت به اقتصاد جامعه از طریق خدمت به جامعه تجاری و تسهیل اموریان و نیز جمع‌آوری حقوق و عوارض و ارائه آمار و اطلاعات صحیح اقتصادی به دولت می‌دانند، استفاده از تکنولوژی اطلاعات می‌تواند کمک مؤثری در این جهت با حفظ رسالت پیش باشد.

استفاده از گمرک الکترونیکی در دنیا روبه افزایش است و کشورهای جنوب شرقی قاره آسیا از پیشگامان استفاده از گمرک الکترونیکی بوده‌اند. بطوریکه کشورهای مالزی و چین که حجم وسیعی از صادرات و واردات دنیا را به خود اختصاص داده‌اند، برای سرعت بخشیدن و آسانتر کردن تجارت خود، به این سیستم روی آوردند. (بوید و هابز، ۲۰۰۳: ۱۹۵-۲۰۰). بر اساس مطالعات انجام شده و مدارک موجود در گمرکات استان آذربایجان غربی شاهد آن هستیم که امور گمرکی مربوط به صادرات و حتی واردات کالا با کندی انجام می‌شود و امورات اداری مربوطه با توجه به حجم انباشت پرونده‌ها و انبوهی از اسناد و مدارک با تحمیل هزینه‌های زیاد بر گمرک، هدر دادن وقت و ... انجام می‌پذیرد. واقعیت این است که با توجه به دنیای رقابتی امروز و روند رو به رشد تجارت، گمرکات سنتی نمی‌توانند منابع مورد نیاز خود را به صورت بهینه ای تخصیص دهند. امروزه گمرک الکترونیکی به عنوان روشی جدید در تسریع انجام تشریفات مربوط به صادرات و واردات جایگزین گمرک سنتی شده است. اما اینکه تا چه اندازه گمرک الکترونیکی باعث افزایش صادرات در استان آذربایجان غربی شده است و چقدر کارآمد بوده است مشخص نیست و این تحقیق تلاش می‌کند تا اثر این پدیده جدید را بررسی نماید. در واقع سؤال اصلی این تحقیق آن است که تا چه اندازه گمرک الکترونیکی بر توسعه صادرات در استان آذربایجان غربی مؤثر بوده است؟

۲- پیشینه و مبانی نظری پژوهش

بکارگیری فناوری اطلاعات در گمرک مزایای زیادی به همراه دارد. رویه‌های گمرک بدون بکارگیری فناوری اطلاعات برای تجارت جهانی مانع بزرگی محسوب می‌شود. (بودگراون، ۱۹۹۹). در گمرک الکترونیکی نحوه عمل به شرح زیر است:

اظهار کالا بدون مراجعه حضوری متقاضی انجام می‌شود.

محاسبات، قبل از ورود کالا انجام می‌شود.

ارتباط گمرکات با یکدیگر موجب تسریع در تبادل اطلاعات می‌گردد.

تبادل اسناد الکترونیک، موجب افزایش کارایی گمرکات و کاهش زمان عملیات ترخیص می‌گردد.

ارائه خدمات بصورت ۲۴ ساعته و در تمام ایام هفته صورت می‌گیرد.

کنترل ورودی - خروجی را بسیار دقیق‌تر اعمال می‌کند و در نتیجه، قاچاق کالا را کاهش می‌دهد.

اطلاعات را بصورت شفاف در اختیار مردم قرار می‌دهد.

مشتری مداری که یکی از اصول پذیرفته شده در همه اقتصادها است را ارتقا می‌بخشد.

در مطالعات مشابهی که قبلاً توسط پژوهشگران دیگر صورت گرفته میتوان اشاره کرد به:

* الهی و حسن زاده در مقاله‌ای به بررسی « شناسایی تأثیرات بانکداری الکترونیکی، بیمه الکترونیکی و گمرکات الکترونیکی بر تسهیل صادرات » پرداخته و حاصل نتایج آنها حاکی از این است که با استقرار گمرک الکترونیکی، به دلیل الکترونیکی شدن فرآیندهای روزمره گمرک در امور مربوط به صادرات، مستندسازی الکترونیکی با استفاده از ساختار مشترک و ایجاد ارتباط اینترنتی بین ادارات نظارتی، امور گمرکی مربوط به صادرات از شفافیت بیشتری برخوردار می‌شود و صادرات کالا و خدمات تسهیل می‌گردد.

* یافته‌های حاصل از بررسی مانیگو؛ در مقاله « نقش تکنولوژی اطلاعات در گمرک مدرن » در سال ۱۹۹۹، نشان از این بود که مزایای عمده گمرک الکترونیکی در این مقاله، شامل؛ اتوماسیون فرآیندهای روزمره گمرکی، بهبود سطح خدمات گمرکی، بهبود دقت و ارزیابی ریسک گمرک، افزایش سرعت ترخیص کالا و تأخیر کمتر برای تجار مورد اعتماد می‌باشد.

* ژانگ آمینگ؛ تحقیقی در مورد « تکنولوژی الکترونیکی و ساده‌سازی قوانین و رویه‌های گمرکی در تجارت حمل و نقل هوایی » در سال ۲۰۰۳؛ انجام داده بود که نتایج حاصل از این تحقیق؛ تسهیل در امور تجاری و تسریع صادرات، بهبود سرعت کالاها و خدمات در سراسر مرزهای کشور، ارائه و تبادل اطلاعات با شرکای خارجی و ارگان‌ها در چرخه ترانزیت و تجارت، افزایش سرعت گردش موجودی و مالی جامعه تجار می‌باشد.

* یافته‌های حاصل از بررسی کیدول و ریچمن؛ در مقاله « روش‌های مقدماتی گمرک بین‌الملل و ساخت موردی برای ارتباط استاندارد الکترونیک » در سال ۱۹۹۸؛ حاکی از این بود که وجود گمرک الکترونیکی باعث مزایایی از قبیل استفاده از شیوه‌های نوین کنترلی مانند؛ روش‌های تبادل الکترونیکی اطلاعات مانیفست، امکان اظهار کالا از راه دور، گسترش روش‌های تودیع تضمین به انتخاب صاحب کالا، تأمین امنیت و کنترل مرزها می‌باشد.

* آنکتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل) در سال ۲۰۰۶؛ در بررسی‌های انجام شده با عنوان « راه حل‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات برای تسهیل تجارت در عبور از مرز و بنادر » به نتایج قابل توجهی اعم از؛

ترخیص فوری کالاها از گمرک، تهیه آمارهای دقیق تجاری و گمرکی، بکارگیری تکنیک‌های مدیریت خطر دست یافته‌است.

۳- روش تحقیق

این پژوهش از دیدگاه هدف؛ کاربردی و بر اساس گردآوری داده‌های توصیفی از نوع پیمایشی است. پژوهش از آن جهت کاربردی است؛ که نتایج آن مورد استفاده گمرک و سازمان‌های مربوطه است و از آن جهت توصیفی است؛ که متغیرهای پژوهش بر اساس وضع موجود مورد بررسی قرار می‌گیرند. با توجه به اینکه پژوهش حاضر، یک پژوهش میدانی و کاربردی است لذا برای جمع‌آوری اطلاعات از دو روش به شرح ذیل استفاده گردیده‌است:

روش بررسی اسناد و مدارک : در این پژوهش ابتدا با رجوع به منابع کتابخانه‌ای و استفاده از موتورهای جستجوگر در پایگاه‌های داده اینترنتی مرتبط و فیش‌برداری از اسناد و مدارک مرتبط، مبانی نظری و پیشینه تحقیق تدوین می‌گردد.

روش میدانی : ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در مرحله پیمایشی، استفاده از پرسشنامه خودساخته می‌باشد.

جامعه آماری این پژوهش شامل؛ صادرکنندگان، واردکنندگان، حق‌العمل‌کاران، رابطان و نمایندگان در استان آذربایجان غربی می‌باشد. جهت نمونه‌گیری در این پژوهش، از روش طبقه‌ای تصادفی استفاده شده‌است. از آنجائیکه جامعه آماری در این پژوهش نامحدود در نظر گرفته شده‌است، جهت محاسبه حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران بصورت زیر می‌باشد:

$$n = \frac{(z_{\alpha/2})^2 \times p \times (1-p)}{\varepsilon^2} = \frac{(1.96)^2 \times 0.5 \times (1-0.5)}{0.05^2} \cong 384$$

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی

برقراری سیستم گمرک الکترونیکی بر توسعه صادرات مؤثر بوده‌است.

فرضیه‌های فرعی

الکترونیکی نمودن فرآیندهای روزمره گمرک بر تسهیل صادرات مؤثر بوده‌است.

برقراری سیستم گمرک الکترونیکی و ایجاد ارتباط کارآمد بین دستگاه‌های ذیربط در فرآیند صادرات مؤثر بوده‌است.

برقراری سیستم گمرک الکترونیکی و اطلاع‌رسانی بموقع به صادرکنندگان در فرآیند صادرات مؤثر بوده‌است.

برقراری سیستم گمرک الکترونیکی و شفاف‌سازی فعالیت‌ها در فرآیند صادرات مؤثر بوده‌است.

۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از روش‌های مختلف آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده‌است. برای توصیف متغیرهای جمعیت‌شناختی، روش‌های مختلف آمار توصیفی همچون؛ فراوانی، درصد، میانگین، میانه و انحراف معیار در قالب جداول آماری و نمودارها بکار گرفته شده‌است و برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از روش آزمون «دوجمله‌ای» و برای رتبه‌بندی آنها از آزمون «فریدمن» استفاده شده‌است.

الف- توصیف متغیرهای جمعیت‌شناختی تحقیق

براساس اطلاعات جمع‌آوری شده از پرسشنامه، فراوانی آزمودنی‌ها براساس میزان سن، سابقه فعالیت، پست سازمانی و نوع فعالیت مطابق جدول زیر می‌باشد.

جدول ۱. فراوانی آزمودنی‌ها بر حسب متغیرهای جمعیت‌شناختی

سابقه فعالیت					سن						
بیش از ۲۰ سال		۱۶-۲۰ سال	۱۱-۱۵ سال	۶-۱۰ سال	تا ۵ سال	۴۱-۵۰ سال	۳۱-۴۰ سال	تا ۳۰ سال			
۰/۵		۳۳/۹	۴۲/۳	۲۱/۹	۱/۴	۳۳/۳	۴۸/۹	۱۷/۸			
نوع فعالیت					پست سازمانی						
مدیر	معاون	کارشناس مسئول	کارشناس	صادرکننده	واردکننده	حقوق‌کار	رابط	واردکننده و حقوق‌کار	صادرکننده و نماینده	صادرکننده و مدیر	
۳	۱۱/۵	۳۸/۵	۴۷	۲۳/۲	۱۲/۶	۲۱/۳	۲۲/۴	۲/۲	۸/۵	۳	۶/۸

همانطور که جدول (۱) گویای آن است؛ صادرکنندگانی که در دامنه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال، ۱۱ تا ۱۵ سال سابقه فعالیت در پست کارشناس دارند، بیشترین درصد فراوانی را در نمونه ما تشکیل می‌دهند.

ب- توصیف متغیرهای تحقیق

برای توصیف متغیرهای تحقیق ابتدا سؤالات مربوط به هر یک از مؤلفه‌ها را از پرسشنامه استخراج کرده و از مجموع آنها میانگین گرفته تا میزان توجه به مؤلفه‌های مدل در جامعه موردنظر بدست آید. این سؤالات در پرسشنامه توسط طیف ۷ تایی لیکرت پاسخ داده شده‌اند و این طیف با گزینه‌های «بسیار کم»، «کم»، «نسبتاً کم»، «تاحدودی»، «نسبتاً زیاد»، «زیاد» و «بسیار زیاد» مشخص گردیده‌اند و برای آنها امتیاز ۱ تا ۷ در نظر گرفته شده‌است. بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده از پرسشنامه، فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس پاسخ به سؤالاتی معرف نقش الکترونیکی نمودن فرآیندهای روزمره گمرک بر تسهیل صادرات مطابق جدول زیر می‌باشد.

جدول ۲. فراوانی آزمودنی‌ها بر حسب پاسخ به متغیرهای تحقیق

عامل	بسیار کم	کم	نسبتاً کم	تا حدودی	نسبتاً زیاد	زیاد	بسیار زیاد
تسهیل صادرات	۲٪	۲٪	۵٪	۱۲٪	۱۸٪	۳۰٪	۳۰٪
ارتباطات کارآمد	۱٪	۲٪	۴٪	۹٪	۱۷٪	۳۰٪	۳۴٪
اطلاع‌رسانی بموقع به صادرکنندگان	۱٪	۲٪	۴٪	۹٪	۱۷٪	۳۴٪	۳۳٪
شفاف‌سازی فعالیتها	۲٪	۲٪	۷٪	۱۱٪	۱۹٪	۲۹٪	۲۹٪

مطابق جدول (۲)، ۷۸ درصد پاسخ‌دهندگان نقش الکترونیکی نمودن فرآیندهای روزمره گمرک را بر تسهیل صادرات، ۸۰ درصد نقش برقراری سیستم گمرک الکترونیکی بر ایجاد ارتباطات کارآمد بین دستگاه‌های ذیربط، ۸۴ درصد بر اطلاع‌رسانی بموقع به صادرکنندگان و ۷۷ درصد بر شفاف‌سازی فعالیتها؛ نسبتاً زیاد و بالاتر از آن

ارزیابی نموده‌اند بنابراین از نظر توصیفی می‌توان استدلال نمود برقراری سیستم گمرک الکترونیکی بر عوامل مذکور مؤثر بوده‌است.

آزمون فرضیات

نتایج حاصل از بکارگیری نرم‌افزار SPSS در آزمون فرضیه‌های تحقیق مؤید تأثیرگذاری نقش گمرک الکترونیک بر تسهیل صادرات بوده‌است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها در جداول زیر ارائه شده‌است.

آزمون دوجمله‌ای

برای بررسی این موضوع که آیا مؤلفه‌های الکترونیکی کردن فرآیندهای روزمره گمرک، ارتباطات کارآمد، اطلاع‌رسانی بموقع به صادرکنندگان و شفاف‌سازی فعالیت‌ها بر تسهیل صادرات اثرگذار است یا نه؛ با احتمال ۹۵ درصد وجود تأثیرگذاری بین متغیرها محاسبه شده‌است. نتایج حاصل از آزمون دوجمله‌ای در جدول زیر نشان داده شده‌است.

جدول ۳. خلاصه آزمون فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌ها	متغیر مستقل	متغیر وابسته	سطح معنی‌داری	میزان خطا	آماره آزمون	Z	نتیجه آزمون
فرضیه اصلی	گمرک الکترونیک	توسعه صادرات	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱۵	۱/۶۴	رد فرض H0
فرضیه فرعی اول	گمرک الکترونیک	تسهیل صادرات	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱۴	۱/۶۴	رد فرض H0
فرضیه فرعی دوم	گمرک الکترونیک	ارتباطات کارآمد بین دستگاه‌های ذیربط	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱۳/۹	۱/۶۴	رد فرض H0
فرضیه فرعی سوم	گمرک الکترونیک	اطلاع‌رسانی بموقع به صادرکنندگان	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱۴/۹۴	۱/۶۴	رد فرض H0
فرضیه فرعی چهارم	گمرک الکترونیک	شفاف‌سازی فعالیتها	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱۴	۱/۶۴	رد فرض H0

همانطور که ملاحظه می‌شود مقدار آماره آزمون در فرضیه اصلی و چهار فرضیه فرعی در ناحیه تأیید H1 قرار دارد که بیانگر تأیید فرضیه اصلی و فرضیه‌های فرعی در سطح خطای ۰/۰۵ می‌باشد، به عبارت دیگر گمرک الکترونیکی بر توسعه صادرات مؤثر بوده‌است.

➤ آزمون فریدمن

به منظور بررسی این نکته که آیا گمرک الکترونیکی بر تسهیل صادرات، ایجاد ارتباطات کارآمد، اطلاع‌رسانی بموقع به صادرکنندگان و شفاف‌سازی فعالیت‌ها به‌طور یکسانی مؤثر بوده یا اختلاف معنی‌داری میان اثرات وجود دارد با استفاده از آزمون فریدمن به رتبه بندی این اثرات پرداخته می‌شود. نتایج حاصل از آزمون فریدمن در جدول زیر نشان داده شده‌است.

جدول ۴. رتبه‌بندی اثرات گمرک الکترونیکی

میانگین رتبه	رتبه	اثر گمرک الکترونیکی بر
۲.۸۰	۱	اطلاع‌رسانی به‌موقع به صادرکنندگان
۲.۶۴	۲	ایجاد ارتباطات کارآمد
۲.۳۶	۳	تسهیل صادرات
۲.۲۰	۴	شفاف‌سازی فعالیت‌ها

۵- بحث و نتیجه‌گیری

تجزیه و تحلیل‌های آماری نشان می‌دهد که با استفاده از آزمون دوجمله‌ای فرضیه‌های تحقیق (فرض H1) مورد تأیید قرار گرفته‌است. بدین معنی که نقش گمرک الکترونیک بر تسهیل صادرات تأثیرگذار بوده‌است. با استفاده از آزمون فریدمن اولویت چهار عامل گمرک الکترونیک بررسی شده‌است که هدف از این آزمون تعیین اولویت و اهمیت نسبی هر یک از عوامل بر توسعه صادرات می‌باشد؛ و نتایج حاصل از این آزمون نشان می‌دهد، اطلاع‌رسانی به‌موقع به صادرکنندگان بیشترین رتبه (۲/۸۰) را در بین عوامل دیگر گمرک الکترونیک دارا می‌باشد. راهکارهای سیاستی که میتوان توصیه کرد به شرح زیر می‌باشد:

با توسعه گمرک الکترونیکی و ارائه خدمات شبانه‌روزی در زمینه امور گمرکی صادرات و در دسترس قرار دادن قوانین و مقررات گمرکی به صورت آنلاین، تسهیلات لازم برای صادرکنندگان کالاها و خدمات فراهم می‌شود. با ساده‌سازی و تسهیل تشریفات گمرکی، احتمال کشف تخلفات گمرکی، جعل، تقلب و فعالیت‌های جنایی افزایش می‌یابد. در یک سیستم ساده‌تر و شفاف‌تر، شناسایی رفتارهای مشکوک آسان‌تر شده و رفتارهای بالقوه فساد در گمرک را خنثی می‌کند. هزینه‌ای که دولت‌ها از آن بندرت صحبت می‌کنند، اما به شدت از سوی بسیاری شرکت‌ها احساس می‌شود.

یکی از مسایل مهم در فرآیند صادرات، ضرورت اخذ انواع گواهی‌ها و مجوزها از سازمان‌های متعدد جهت صدور کالا و موازی‌کاری و کارهای تکراری توسط سازمان‌های مختلف است. از آنجاکه در فرآیند صادرات سازمان‌های متعدد از جمله گمرکات، بانک‌ها و شرکت‌های بیمه باید همکاری داشته‌باشند، لذا توصیه می‌شود کمیته‌های متشکل از نمایندگان سازمان‌های متعدد درگیر امور صادرات کالاها و خدمات تشکیل شود تا در زمینه بکارگیری فناوری اطلاعات در کلیه فرآیندهای مربوط به صادرات کالا و خدمات به طور هماهنگ پژوهش نمایند و ضمن بازمهندسی فرآیندهای صادرات در جهت الکترونیکی نمودن فرآیندهای سازمان‌های مرتبط به صورت یکپارچه و منسجم برنامه‌ریزی و نظارت نماید. بدین ترتیب زمینه برای برقراری ارتباطات الکترونیکی بین بخش‌های مختلف درگیر فرآیند صادرات و ارائه خدمات به صادرکنندگان در قالب یک پنجره واحد فراهم می‌شود.

برای تسهیل رویه‌های تجاری ملی، برخورداری از نگاه بین‌المللی و استفاده از استانداردهای بین‌المللی بسیار مهم و ضروری است. باید تأکید کرد که هیچ طرح و برنامه کاملی از تسهیل تجارت که متناسب با همه کشورهای باشد موجود نیست. ضمن آنکه اقدامات تسهیل‌گر تجارت باید براساس نیازها، توانایی‌ها و وضعیت کلی هر کشور پذیرفته شود. طرح تسهیل تجارت به منظور ایجاد بیشترین تأثیر مثبت در توسعه اقتصادی، باید از یک چشم‌انداز بین‌المللی برخوردار باشد. همچنین به منظور فرهنگ‌سازی در استفاده از گمرکات الکترونیکی جهت آشناسازی تجار با مزایای گمرک الکترونیکی برنامه‌های ترویجی و آموزشی تهیه و اجرا گردد.

فهرست منابع

<http://www.hamshahrionline.ir/hamnews/1381/811224/world/econw.htm>

گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۸). پیمان کیوتو: دستورالعمل‌ها، فصل هفتم، کاربرد فناوری اطلاعات.

۲-۴۸

الهی، شعبان، حسن زاده، علیزاده (۱۳۸۶)؛ "شناسایی تاثیرات بانکداری الکترونیکی، بیمه الکترونیکی و گمرکات الکترونیکی بر تسهیل صادرات"، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۴۳، تابستان ۱۳۸۶، ۹۳-۱۲۰

Bodegraven, Hans Van . (1998). The Role of the World Trade Organization, In: Implication of customs Procedure, Edited by: The World Customs organization and Trade Facilitation, 37-48.

Boyd, S.L., Hobbs, J.E., et al. (2003). The Impact of Customs on Business e-commerce in Food Products, Supply Chain Management: An International Journal, No.8, Vol.3, 195-200.

Maniego, B. (1999). The Role of Information Technology in Customs Modernization. in: Schiavo-Campo, Salvatore (ed.), Simplification of Customs Procedures - Reducing Transaction Costs for Efficiency, Integrity and Trade Facilitation.

Robert, K., and Richman, J.G. (1998). Commercial and Military Electronic customs Interface . Revision A For the DOD CALS IDE PROJECT, April.

UNCTAD. (2006). ICT Solvetions to Facilitate Trade at Border Crossings and in Ports. United Nations Conference Trade and Development, Expert Meeting on ICT Solutions to Facilitate Trade at Border Crossings and in Ports, Geneva, 16-18 October.

Zhang, A. (2002). Electronic Technology and Simplification of Customs Regulations and Procedures in Air Cargo Trade. Journal of Air Transportation, 7 (2), 87-102.